

Nieuwsbrief

Platform Ernstig Meervoudig Gehandicapten

Nummer 4, augustus 2002

In dit nummer van de Nieuwsbrief een artikel over de Bewegingspedagogiek volgens Veronica Sherborne. En Henk Deinema, hoofd van KDC 'it Kampke' in Leeuwarden geeft zijn visie op de toekomst van de KinderDagCentra en het onderwijs aan kinderen met een verstandelijke handicap. En wat losse berichten.

Bewegingspedagogiek volgens Veronica Sherborne

door Ellen van de Gruiter, dansexpressiedocente/Sherborne courseleader

"All children have two basic needs: they need to feel at home at their bodies and to gain body mastery, and they need to be able to form relationships. The fulfilment of these needs – relating to oneself and to other people- can be achieved through good movement teaching."

Veronica Sherborne, 1990

De zogeheten "Developmental movement"-methode van Veronica Sherborne (1928-1991) begon oorspronkelijk als een bewegingspedagogiek voor/met kinderen. Sherborne legde daarin een verbinding tussen de fysieke, emotionele en sociale ontwikkeling van het kind. Dit gebeurt via "relationship plays", waarbij het kind in contact met de volwassene zijn lichaam (als totaal en goed verbonden delen) kan leren ontdekken en fysiek kan ontwikkelen. De "normale" ontwikkeling van het kind wordt gevolgd vanaf de grond naar staan en springen/vallen. Het contact tussen de volwassene en het kind kan variëren van een koesterend zorgdragen voor naar een uitdagen tot initiatieven bij het kind, waarbij op elkaar moet worden afgestemd, en nog weer verder tot een zich tegenover de volwassene durven plaatsen. Plezier en humor spelen een wezenlijke rol. Onderzoeken, ervaren en ontdekken van diverse manieren van krachtgebruik in het lichaam opent voor het kind de mogelijkheid om op diverse manieren met de ander via zijn lichaam te communiceren. Het draagt bij aan zijn groei naar zelfstandigheid en vrijheid.

Voor kinderen met leer- en ontwikkelingsmoeilijkheden is deze methode dan ook van onschatbaar belang, omdat ze vaak een heel eenzijdig bewegingspatroon/lichaamsbeeld hebben. Voor ouders, opvoeders en professioneel begeleiders van(deze) kinderen biedt zij een mogelijkheid om liefdevol contact te (leren) maken en tegelijkertijd constructief bij te dragen aan hun ontwikkeling. De bewegingsanalyse van Laban is een waardevol instrument tot het observeren en benoemen van beweging(smogelijkheden).

De methode is ondertussen allang niet meer het "alleenrecht" van kinderen. Zij vindt (internationaal) bij instellingen van geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg uitgebreide toepassing bij diverse doelgroepen van volwassenen, bij wie de ontwikkeling op fysiek, zintuiglijk, emotioneel of mentaal gebied op enigerlei wijze verstoord, vertraagd of beperkt is. In die brede zin komt haar toepassing ook langzaam in Nederland op gang.

Ook voor (ernstig) meervoudig gehandicapten is de methode van Sherborne een verrijking van hun ervaringswereld gebleken. Als begeleider, hulpverlener leer je hoe je op basale en sensitieve manier met hen kunt omgaan en samen kunt genieten van het contact.

Kerngroep Sherborne Nederland

Na Sherborne's overlijden in 1991 werd in Bristol, haar vestigingsplaats, de International Sherborne Foundation opgericht die zich ten doel stelde haar methode internationaal te verspreiden en de kwaliteit ervan te waarborgen. In diverse landen, waaronder Noorwegen, Zweden, Polen, België en zelfs Japan, worden de richtlijnen vanuit Engeland nagestreefd.

De Kerngroep Sherborne Nederland is opgericht in november 1999. De leden zijn alle vier opgeleid in België en gediplomeerd "courseleader". De groep stelt zich ten doel Sherborne's pedagogiek in Nederland meer bekendheid te geven d.m.v. het organiseren van cursussen

en studiedagen en het stimuleren van netwerkcontacten. Er zijn ondertussen twee landelijke studiedagen geweest. Op de laatste van 15 februari 2002 was één van de workshops speciaal gewijd aan het werken met Sherborne bij meervoudig gehandicapten. Daarnaast vinden momenteel jaarlijks enkele Levell/II cursussen plaats voor belangstellenden uit uiteenlopende werkgebieden, waarbij men leert hoe men de Sherbornemethode op de eigen werkplek kan toepassen. De volgende zal in het najaar van 2002 plaatsvinden in Eindhoven. Ook aanbod op maat van de eigen instelling is mogelijk. Geïnteresseerden kunnen te allen tijde contact met ons opnemen.

Kerngroepen

AnneMarie Joosten
Oosteinde 14
7961 NE Ruinerwold
Tel 0522-481118

Gert Vermeer
Sprinckelermat 10
3863 KB Nijkerk
Tel 033-2456802

Ellen van de Gruiter
Antoniushof 211
3583 ZJ Utrecht
Tel 030-6360301

Wil Moonen
Ir.de Katstraat 16
6446 ST Brunssum
Tel 045-5223019

Jacobsen-j@hetnet.nl

cesarvermeer@hetnet.nl

evdgruiter@hetnet.nl

wjmoonen@brunssum.net

Wegbereiders

In de Nieuwsbrief over het congres in Straatsburg (wie die Nieuwsbrief niet heeft: www.bosk.nl en dan naar de subpagina van het Platform) werd ook aandacht besteed aan de vraag naar de wenselijkheid van onderwijs voor ernstig meervoudig gehandicapten. Naar aanleiding van die opmerkingen kreeg ik de volgende tekst van Henk Deinema die hij gebruikt heeft tijdens inforondes van de Wegbereiders over ernstig verstandelijk gehandicapte kinderen. Henk Deinema is al 20 jaar werkzaam in de zorg en sinds 7 jaren hoofd van het KDC It Kampke te Leeuwarden en It Lytshûs te Dokkum. Hieronder treft u die tekst aan, enigszins ingekort.

Elk kind leert! De ouders, de familie en de buurt van het KDC betitelen mij vaak als de baas van het schooltje met die gehandicapte kinderen. De buitenwereld, als ik het zo mag zeggen, ziet een KDC dus als een school! Ik ben het daar volstrekt mee eens: elk kind leert. Het leren kauwen vergt van een kind soms net zoveel energie als het leren van Latijn bij een begaafd kind. Dit, net zoveel energie vergen, geldt zowel voor "de begeleider" van het verstandelijk gehandicapte kind als voor de leerkracht Latijn van het begaafde kind. Daarbij heeft de leerkracht het relatief makkelijk: hij is er in opgeleid, er zijn boeken, er zijn methodes en hij mag van een gemiddelde leerling uitgaan. Een begeleider niet, hij moet sterk individueel werken en moet heel inventief, creatief en met veel doorzettingsvermogen aan de gang.

We werken met begeleidingsplannen: een werkdoel, een hoofddoel, een perspectief, het per-soonsbeeld en het levensverhaal, we maken het samen met de ouders. Het werkt, de kinderen leren, we zien resultaten, we kunnen het kind volgen en de kinderen krijgen waar ze recht op hebben: ontwikkeling en ontplooiing. Al een jaar of 10 overleggen we met 3 ZML-scholen in de buurt. Onze 'professoren' zijn toch wel de aantrekkelijke klantjes. Vinden de basisschool en de peuteropvang ook, dus deze doorstromers raken we wel kwijt. Maar die blijvers, ja: teveel verzorging of te moeilijk gedrag en ja: dat niveau is toch wel erg laag!

Gelukkig kwamen de Wegbereiders. Het project waarbij onderzocht wordt hoe (ernstig) verstandelijk gehandicapten in te passen zijn in reguliere vormen van onderwijs. Voor nadere informatie: www.wegbereiders.nl en www.gewoonanders.nl. Uit de groep kinderen met een niveau onder de 24 maanden hebben we vijf KDC-kinderen en 2 ZML-kinderen uitgekozen. Om het project een kans te geven hebben we niet direct voor kinderen gekozen met zeer intensieve verzorging of extreem bijzonder gedrag. Het merendeel is in staat om bijvoorbeeld te lopen, is deels incontinent, communiceert op zeer laag niveau en bij 4 speelt autisme een grote rol. We hebben ook gekeken of de kinderen als groep iets zouden hebben met elkaar. Te ingewikkelde situaties wilden we niet creëren.

Qua plek waren we het snel eens. De kinderen moeten de sfeer, de structuur en de cultuur van een school echt meemaken. Dus de ZML-school de Wingerd te Damwoude heeft een ruimte beschikbaar gesteld. Binnen hun mogelijkheden de beste en gezien de ambulantie van de kinderen kan het. Maar je merkt en ziet wel dat een ZML-school nog niet ingericht is voor de groep kinderen die motorisch beperkt is. Eén rolstoel is niet zo'n bezwaar in een

groep, maar met 4 wordt het anders. Al vrij snel na de start zag je het verschil: een bel die een pauze aangeeft! Op een KDC bestaat dat fenomeen niet. Geïnteresseerde leerlingen die even kwamen kijken. De lunch, ook zo apart, de kinderen namen hun brood in een trommeltje mee. Een betere verwijzer kun je je niet voorstellen!

Tegelijkertijd ben ik ervan overtuigd dat niet alle KDC-kinderen een toch wel drukke school aan kunnen. Zeer ernstig gehandicapte kinderen die veel verzorging en verpleging nodig hebben en kinderen met ernstig gestoord gedrag zullen toch gediend zijn met een omgeving die aan hen is aangepast; voorlopig is dat een KDC en per 1 augustus 2002 is dat wat mij aangaat de zeer speciale school.

Hoe gaat het nu? Ouders vinden dat hun kind er op vooruit gegaan is, de werkers op de groep beamen dit. En het onlangs gehouden tevredenheidsonderzoek laat een hoge score zien. Wat lager scoort is de tevredenheid rondom het gebouw en het vervoer. Het is nu al zover dat ouders mij bellen met de vraag: mijn kind moet toch niet terug naar het KDC als het project is afgelopen?

Voor mij is het project nu al geslaagd. De meerwaarde wordt m.i. veroorzaakt door de omgevingsfactoren, de cultuur en de sfeer van een onderwijsinstelling. De Kinderdagcentra hebben zich vooral als zorginstelling opgesteld, moest ook, want weinig onderwijsinstellingen stonden te springen om onze kinderen te plaatsen. De laatste jaren zijn de Kinderdagcentra sterk gericht op resultaten m.b.t. ontwikkeling en ontplooiing van kinderen, immers elk kind leert en zijn we een school. Wat mij aangaat zijn de Kinderdagcentra over 5 jaar verdwenen, is het onderwijs geworden en hebben gemeenten de KDC-gebouwen opgekocht voor een vriendenprijs. Per regio zul je dan hopelijk verschillende vormen zien waar tot uiting in komt in zowel het speciale als in het reguliere onderwijs dat elk kind leert en recht op onderwijs heeft en dat ook krijgt.

Kort nieuws

Van het IRV (Instituut voor Revalidatie Vraagstukken) kregen we het verzoek te participeren in een werkgroep die zich bezig houdt met aspecten van ICT en zorg. Namens het Platform heb ik Hans Pekelharing (sociaal-psycholoog, verbonden aan Sherpa, houdt zich bezig met vraagstukken op het snijvlak van ICT, automatisering en zorg) gevraagd in die werkgroep te participeren. Hij heeft dat toegezegd.

Inmiddels is de werkgroep 'waarneming' van start gegaan. Deelnemers zijn: Joleen Braams (orthopedagoge Bartiméus), Lizette Deen (arts, Reigersdaal), Mia Nijland (orthopedagoge Vizio), Bernadette van Wijnen (ambulant begeleider, Visio), Wilma Scheres (orthopedagoog, Guyot-Effatha) en Douwe Bos (orthopedagoog, beleidsmedewerker Platform).

Vooraankondiging

De Epilepsie Vereniging Nederland organiseert op 30 november een grote manifestatie in Veldhoven; kosten: € 10,=. De manifestatie staat open voor leden en niet-leden. Omdat epilepsie veel voorkomt onder ernstig meervoudig gehandicapten hebben we het inschrijfformulier als bijlage aan deze Nieuwsbrief toegevoegd.

De NVFK (Nederlandse Vereniging voor Fysiotherapie in de Kinder- en jeugdgezondheidszorg) organiseert op 28 en 29 maart 2003 een internationaal congres onder de titel "functie en participatie". Op de eerste dag is het thema "Nature/nurture", op de tweede dag "Quality of life". Inlichtingen: Kongresservice Brabant, telefoon 040-2581850.

Sociaal Cultureel Planbureau

Het duurt nog wel even voor het écht herfst wordt. Wie behoefte heeft aan leesvoer voor de komende herfst en winter zou eens kunnen kijken op de website van het Sociaal Cultureel Planbureau: <http://www.scp.nl/boeken/titels/default.htm>. Daar staat "Rapportage gehandicapten 2002" als PDF-file downloadbaar. Het is een grote file, ca 1 Mb, maar voor wie meer wil weten over de stand van zaken in de gehandicaptenzorg, wat er terecht komt van beleidsintenties van overheid en zorgaanbieders (ook het onderwijs) mag dit heldere rapport niet missen. Het zijn 316 pagina's, dus alleen afdrukken op een snelle laserprinter.